Stuk **2086** (2008-2009) – Nr. 2

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2008-2009

23 april 2009

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de heer Ludo Sannen –

betreffende het ontwikkelen van een indicator die de Vlaamse welvaart meet volgens de principes van de duurzame ontwikkeling

VERSLAG

namens de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting uitgebracht door de heer Philippe De Coene

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jaak Gabriels.

Vaste leden:

de heren Thieu Boutsen, Herman De Reuse, Felix Strackx, Erik Tack, Christian Verougstraete;

de heren Ward Kennes, Erik Matthijs, Koen Van den Heuvel, Eric Van Rompuy;

mevrouw Hilde Eeckhout, de heren Jaak Gabriels, Sven Gatz;

de heer Philippe De Coene, mevrouw Michèle Hostekint, de heer Ludo Sannen.

Plaatsvervangers:

de heren Erik Arckens, Frank Creyelman, mevrouw Hilde De Lobel, de heren Roland Van Goethem, Joris Van Hauthem;

de heren Ludwig Caluwé, Lode Ceyssens, Tom Dehaene, mevrouw Joke Schauvliege;

mevrouw Annick De Ridder, de heren Marc van den Abeelen, Bob Verstraete;

de heren Gilbert Bossuyt, Dany Vandenbossche, Bart Van Malderen.

Toegevoegde leden:

de heer Rudi Daems;

de heer Jan Peumans.

Zie:
2086 (2008-2009)
– Nr. 1: Voorstel van resolutie

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting behandelde op dinsdag 17 maart 2009 het voorstel van resolutie van de heer Ludo Sannen betreffende het ontwikkelen van een indicator die de Vlaamse welvaart meet volgens de principes van de duurzame ontwikkeling (*Parl. St.* Vl. Parl. 2008-09, nr. 2086/1).

1. Toelichting door de heer Ludo Sannen

De heer *Ludo Sannen* stelt dat het bruto nationaal product (bnp) of bruto binnenlands product (bbp) per capita algemeen gehanteerd wordt als barometer van onze welvaart. Stijgt het bnp/bbp, dan stijgt de welvaart; daalt het bnp/bbp, dan daalt ook de welvaart. De notie bnp/bbp is al zodanig ingeburgerd dat de groei van het bnp/bbp een expliciete beleidsdoelstelling is. Men ging er dan ook lange tijd van uit dat economische groei zich automatisch vertaalde in meer welvaart.

Aan het gebruik van bnp/bbp als indicator van welvaart zijn echter een aantal nadelen verbonden:

– het bnp/bbp telt alle formele economische activiteiten bij elkaar op. Elke economische activiteit genereert bijgevolg welvaart zonder dat er daarbij rekening wordt gehouden met het onderscheid tussen positieve en negatieve bedrijvigheid. De kosten van een treinramp bijvoorbeeld zouden op die manier bijdragen aan onze gemeenschappelijke welvaart. Een economische activiteit die het milieu verwoest en de omwonende mensen ziek maakt, doet dat zogezegd ook;

– bovendien houdt het bnp/bbp geen rekening met activiteiten/functies waarvoor niet betaald wordt. Vrijwilligerswerk draagt daardoor niet bij aan de welvaart. Als mensen thuis zelf hun ouders verplegen, draagt dat niet bij tot de welvaart. Het bnp/bbp is bijgevolg blind voor een waaier aan activiteiten die in feite bijdragen aan onze welvaart. Een schoon milieu draagt volgens de bnp/bbp-indicator niet bij tot de welvaart, wel als er daar nog zwaar in geïnvesteerd moet worden;

– daarnaast is het bnp/bbp ook ongevoelig voor inkomensongelijkheid. Voor de huidige indicator maakt het geen verschil of bij economische groei enkel een minderheid of iedereen net evenveel van de koek krijgt;

– het hanteren van de bnp/bbp-indicator houdt geen rekening met het feit dat geld alleen niet gelukkig maakt. Het sociale weefsel dat daarvoor wel nodig is, wordt op geen enkele manier in rekening gebracht. De redenering is: meer geld = meer welvaart. Die redenering gaat maar ten dele op;

– het hanteren van het bnp/bbp als indicator zorgt voor een eenzijdige focus van het beleid. Doordat het bnp/bbp algemeen als welvaartsindicator wordt gebruikt en tevens als internationaal vergelijkpunt van welvarendheid, richt het beleid zich in de eerste plaats op een toename van dat bnp/bbp;

– het bnp/bbp heeft geen oog voor duurzame ontwikkeling als omvattend beleidskader.

De stemmen die het bnp/bbp als een eenzijdig perspectief aan de kaak stellen, klinken daarom de laatste jaren steeds luider. Zo luid zelfs dat een instelling als de Wereldbank en politieke niveaus als de Europese Unie zich openlijk rekenschap geven van de beperkingen die de huidige focus op het bnp/bbp met zich meebrengt. De opgang van het concept ‘duurzame ontwikkeling’ is aan deze ontwikkeling niet vreemd. Ontwikkeling en welvaart worden sinds het Brundtlandrapport immers in toenemende mate met andere ogen bekeken.

Verschillende internationale instellingen zoals de Europese Commissie, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), de Verenigde Naties (VN), het United Nations Development Programme (UNDP) en de Wereldbank positioneerden zich tijdens het laatste decennium in dit debat. Zij onderschrijven de kritiek dat het bnp/bbp als indicator voor welvaart tekortschiet.

Op het Belgische niveau wil de heer Sannen de aandacht vestigen op het advies op eigen initiatief van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) van 28 september 2007. Hierin wordt geargumenteerd dat België behoefte heeft aan een nationale lijst van indicatoren die de duurzame ontwikkeling peilen. Bovendien stelt de Belgische Grondwet in artikel 7bis: “Bij de uitoefening van hun respectieve bevoegdheden streven de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten de doelstellingen na van een duurzame ontwikkeling in haar sociale, economische en milieugebonden aspecten, rekening houdend met de solidariteit tussen de generaties.”

Ook in Vlaanderen werd de discussie gevoerd. In een recent advies van 27 november 2008 naar aanleiding van de voorbereiding van het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie in 2010 stelt de Minaraad dat Vlaanderen zijn verantwoordelijkheid dienaangaande moet nemen.

De heer Sannen stelt dat dus zowel bij internationale instellingen als op verschillende overheidsniveaus, een consensus over de beperkingen van het bnp/bbp

als enige indicator voor de welvaart van een land bestaat. Bovendien bestaat er een soortgelijke consensus over duurzame ontwikkeling als een beleidsomvattend kader.

Tegelijk en als gevolg hiervan ontstond een aantal pogingen tot alternatieven en/of aanvullingen voor het bnp/bbp als indicator voor de welvaart van een land.

De heer Sannen stelt dat de indicator die op dit moment het meest genoemd wordt als mogelijk alternatief voor het bnp/bbp de Index of Sustainable Economic Welfare (ISEW) is. Deze indicator brengt een verregaande correctie aan op het bnp/bbp door rekening te houden met de kritiek op deze indicator. Zo maakt de ISEW wel degelijk een onderscheid tussen positieve en negatieve economische bedrijvigheid. De informele activiteiten die bijdragen aan de welvaart worden wel in rekening gebracht. Ook de effecten van activiteiten op mens en milieu worden meegeteld, evenals de inkomensongelijkheid. Het grote nadeel van deze indicator is echter dat er geen consensus bestaat over de methodologie. Een onderzoeker aan de Vrije Universiteit Brussel, Brent Bleys, stelt over de ISEW dat de methodologie nog onvoldoende uitgewerkt is om een waardig alternatief voor het bnp te bieden.

Dat er ondanks dit discours en deze alternatieven nog geen vervanger bestaat voor het bnp/bbp, heeft, aldus de heer Sannen, voornamelijk te maken met het feit dat het niet evident is om een consensus te bereiken over wat welvaart juist is en bijgevolg wat de methodologie voor een alternatief meetinstrument moet inhouden. Dat is tegelijk zowel een politiek/maatschappelijke als een academische discussie.

Het voorgelegde voorstel van resolutie vraagt aan de Vlaamse Regering om voor Vlaanderen een indicator te ontwikkelen die naast het bnp/bbp geplaatst kan worden. Deze indicator moet net als de ISEW rekening houden met de bestaande kritiek op het bnp/bbp en aan de kritiek tegemoetkomen. Vlaanderen maakt nu reeds in zijn beleid gebruik van uitgebreide statistische gegevens die zich geenszins beperken tot het bnp/bbp. De jaarlijkse Vlaamse Regionale Indicatoren (VRIND) zijn een essentiële bron van informatie voor een onderbouwd Vlaams beleid. Zeker vermeldenswaard is de duurzaamheidsmonitor, die sinds kort jaarlijks voor Vlaanderen wordt opgesteld. Die gegevens, en de expertise die men in Vlaanderen voor de verwerving ervan heeft opgebouwd, kunnen ingezet worden om een alternatief meetinstrument te ontwikkelen. Vlaanderen kan hierin als innovatieve regio met een duidelijke kijk op duurzame ontwikkeling een voortrekkersrol spelen, zowel binnen België, als op Europees en internationaal vlak. Het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie in 2010 is voor Vlaanderen bovendien een uitgelezen kans om te streven naar meer consensus over een nieuwe indicator voor welvaart.

De heer Sannen wijst erop dat ook 'Vlaanderen in Actie' (ViA) bredere doelstellingen heeft dan louter economische doelstellingen. Ook de Vlaamse minister-president heeft daarbij duidelijk verklaard dat men indicatoren nodig heeft om de ontwikkeling van die doelstellingen te kunnen opvolgen.

2. Bespreking

De heer *Sven Gatz* heeft begrip voor de analyse dat de indicatoren met betrekking tot bnp/bbp een aantal criteria ontberen, zoals op het vlak van duurzame ontwikkeling, vrijwilligerswerk, inkomensongelijkheid en sociaal weefsel. Er is een aantal indicatoren of indexen, die al in min of meerdere mate proberen tegemoet te komen aan de opgemerkte tekortkomingen, zoals de Human Development Index van de Verenigde Naties en de Gender Related Development Index of een Human Poverty Index. Een debat omtrent de Index of Sustainable Economic Welfare of mogelijke varianten op internationaal vlak, met argumenten vanuit Vlaanderen en België, moet de grondslag vormen om tot een sluitende oplossing te komen. Het is volgens Open Vld doelmatiger om dit debat te voeren op het internationaal forum, hetgeen het geschikte forum is om dit probleem aan te kaarten, dan vanuit Vlaanderen een pilootproject op te zetten. Zoals het voorstel van resolutie nu voorligt, wordt het niet gesteund door Open Vld.

De heer *Eric Van Rompuy* staat achter de analyse dat er nood is aan indicatoren die elementen zoals geluk en maatschappelijke vooruitgang moeten kunnen meten en dat niet alleen op basis van economische gegevens. Er moet ook gekeken worden naar factoren zoals meer inkomensgelijkheid, minder armoede, een sterker sociaal weefsel, een beter leefmilieu, kortom duurzaamheid en sociale welvaart in brede zin. Hij merkt op dat het echter ook belangrijk blijft om zuiver economische gegevens te meten. Economische groei creëert immers ook welvaart, geen economische groei creëert immers ook werkloosheid. Hij is er dan ook geen voorstander van om de economische welvaartindicator die het bnp/bbp is, te versmachten door andere indicatoren die op zich weliswaar ook heel belangrijk zijn maar de aandacht afleiden van de economische welvaart. Zonder economische welvaart is er ook geen duurzame ontwikkeling, versterking van het sociale weefsel, wegwerken van de inkomensongelijkheid, bescherming van het leefmilieu en dergelijke. De voorgelegde resolutie is geen beleidsinstrument. Het commissielid besluit dat CD&V het voorstel van resolutie daarom dan ook niet steunt.

De heer *Ludo Sannen* betreurt het gebrek aan steun voor het voorgelegde voorstel van resolutie. Hij erkent dat de thematiek ook op internationaal vlak moet aangekaart worden, en hoopt dat Vlaanderen een voortrekkersrol op zich neemt en het debat stuurt. Maar dat neemt niet weg dat er ook op Vlaams niveau aan kan gewerkt worden. Hij betreurt dan ook het gebrek aan intellectuele en wetenschappelijke ambitie. Nergens in het voorstel van resolutie wordt bovendien gesteld dat bnp/bpp niet meer kan gehanteerd worden. Ook de heer Sannen is ervan overtuigd het bnp/bbp als indicator te blijven hanteren. Het meten van de groei van het bnp/bbp moet samensporen met het meten van de groei van de kwaliteit van de samenleving. Als men op basis van die indicatoren dan merkt dat het bnp/bbp weliswaar groeit maar dat de andere indicator daalt, is dit een signaal dat men het beleid, en dus ook het economisch beleid, moet herdenken. Het is niet alleen de louter economische ontwikkeling 'an sich' die telt. Dat wordt bovendien ook tot uiting gebracht in 'Vlaanderen in Actie' van de Vlaamse Regering. Economische ontwikkeling is inderdaad essentieel, maar de vraag moet ook gesteld worden naar welke economische ontwikkeling. Het commissielid erkent dat men zonder economische groei niet blijvend de groei van welzijnsfactoren kan blijven realiseren. Het ene staat dan ook niet tegenover het andere. Hij hoopt daarom toch nog tot overeenstemming in commissie te kunnen komen.

De heer *Sven Gatz* weerlegt dat er een gebrek aan ambitie is. Hij weerlegt dat er niets gedaan wordt om hieraan tegemoet te komen. Het zwaartepunt van de discussie situeert zich echter op internationaal vlak.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie van de heer Ludo Sannen betreffende het ontwikkelen van een indicator die de Vlaamse welvaart meet volgens de principes van de duurzame ontwikkeling *(Parl. St.* Vl. Parl. 2008-09, nr. 2086/1), wordt met 6 stemmen tegen 2 verworpen.

De verslaggever, *De voorzitter,*

Philippe DE COENE Jaak GABRIELS